

2017-02-23

Redovisning, rapportering och ekonomiadministration för Mittskåne Vatten

Mattias Haraldsson, Ekonomihögskolan i Lund.

Författad av Mattias Haraldsson, Ekonomihögskolan i Lund. Jag arbetar som forskare med inriktning mot kommunal ekonomi och redovisning. Min forskning riktar sig särskilt mot kommunal vatten-, avlopp och renhållningsverksamhet. Jag har även tidigare arbetat med kommunal revision under 7 år på revisionsfirman PwC.

Allmänt om upplägget

Förutsättningar

Höör och Hörby samverkar genom en gemensam nämnd (VA/GIS-nämnden) som regleras av ett avtal samt ett reglemente. VA-organisationen benämns som Mittskåne Vatten. Gemensam nämnd är en kommunalrättslig organisation, men innebär inte en egen juridisk person (vilket t.ex. kommunalförbundet är). Nämnden och Mittskåne Vatten är formellt en del av Höörs kommuns juridiska person (den s.k. värdkommunen).

I Bilaga A beskrivs kortfattat olika organisationsformer för samverkan inom VA-branschen, vad det är för skillnader dem emellan samt kort om fördelar och nackdelar. Konsekvensen av valet av gemensam nämnd som samverkansform innebär att det formella huvudmannskapet ligger kvar i respektive kommun. Därav åligger det också respektive kommun att upprätta, fastslå och tillgängliggöra en resultat- och balansräkning för VA-verksamheten (särredovisningskravet enligt 50 §, vattentjänstlagen). En särredovisning måste mot denna bakgrund upprättas i Höör och Hörby. Det innebär också att uppföljning av intäkter och kostnader samt tillgångar och skulder också bör göras i respektive kommuns ekonomisystem. Samtidigt är det den gemensamma nämndens uppdrag, enligt avtal och reglemente, att genomföra en effektiv VA-verksamhet. I grunden har således nämnden ett genomförandeuppdrag. Det gör att det finns ett behov av ändmålsenlig uppföljning till nämnden (drift och investering) och dels att tjänstemannaorganisationen effektivt kan följa upp den löpande ekonomin (inkomster och utgifter) inom sina ansvarsområden och projekt. Det är mot denna bakgrund som projektets syfte, delar och förslag ska förstås.

Projektets delar och övergripande syfte

VA/GIS-nämnden och Mittskåne Vatten arbetar för att utveckla ekonomiadministrationen, ekonomisk uppföljning samt rapportering för sin verksamhet mot bakgrund av vattentjänstlagen. Mot denna bakgrund har fyra delprojekt bedrivits.

1. Utveckla en översiktlig struktur för ekonomiadministration av Mittskåne Vattens ekonomiska transaktioner.
2. Utveckla en struktur för månadsrapportering till nämnden som också kan anpassas till respektive kommuns interna rapporteringsrutiner.
3. Utveckla en struktur för särredovisning/årsrapport för de båda VA-kollektiven Höör och Hörby
4. Föreslå vissa gemensamma redovisningsprinciper för vatten- och avloppsverksamheterna.

Syftet med delprojektet är att identifiera och föreslå rutiner som:

- A) Utvecklar en särredovisningen av VA-kollektiven (Höör och Hörby) mot bakgrund av vattentjänstlagen.
- B) Stärker den löpande ekonomiska kontrollen hos tjänstemannaorganisationen (Mittskåne Vatten)
- C) Utvecklar uppföljningen av verksamheten till nämnden, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.
- D) Ökar den ekonomiska jämförbarheten mellan VA-kollektiven (Höör och Hörby).

Avgränsning:

Sammanfattningsvis föreslås övergripande strukturer. Även om förslagen har en viss detaljeringsnivå så återstår detaljfrågor som lämpligen löses vid implementering.

Delprojekt

Ekonomiadministration (se Bilaga B)

Den översiktliga processkartan föreslår ett ekonomiadministrativt upplägg för hur Mittskåne Vattens transaktioner med omvärlden, dvs. leverantörs- och kundfakturor, kan hanteras för att stärka den löpande kontrollen hos Mittskåne Vatten samtidigt som kraven på särredovisning av huvudmannen beaktas. I huvudsak innebär förslaget följande:

- All fakturering, avstämning och uppföljning (inklusive inkassoärenden) för VA-kollektiv Höör och VA-kollektiv Hörby sköts av Mittskåne Vatten (kundservice).
- Alla inbetalningar sker till Mittskåne Vatten (Höörs kommun) och stäms av, men likviditet som tillhör VA-kollektiv Hörby överförs från Höör till Hörby månadsvis. Själva intäktsredovisningen sker i respektive kommun baserat på bokföringsfil.
- Alla leverantörsfakturor (i princip) för VA-kollektiv Höör och VA-kollektiv Hörby ska tas emot, stämmas av och redovisas hos Mittskåne Vatten.
- Operativa tjänster (drift och investering) som utförs av Hörby kommun åt Mittskåne Vatten efter beställning faktureras Mittskåne Vatten.
- Alla leverantörsfakturor som avser Hörby VA-kollektiv redovisas som kostnader i Höörs kommun, men kodas internt som investeringsfakturor eller driftfakturor. Kostnaderna vidarefaktureras månadsvis från Höörs kommun till Hörby kommun.
- Vidarefakturerade kostnader som avser investeringsprojekt anläggningsredovisas i Hörby kommun och de som avser drift redovisas som kostnader efter slag.

För mer bakgrund och ytterligare detaljer, se Bilaga B.

Fördelen med föreslaget upplägg är att tjänstemännen inom Mittskåne Vatten löpande kan följa upp kundfakturering, driftkostnader och investeringsutgifter i ett ekonomisystem (Höörs kommun), vilket syftar till att stärka den löpande kontrollen. Vidare möjliggör upplägget också att intäkter, kostnader och samt tillgångar och skulder kan identifieras och följas upp samt särredovisas i respektive kommun där huvudmannskapet ligger, vilket är i enlighet med vattentjänstlagen. Upplägget kräver mycket god planering och prognostisering från Mittskåne Vattens sida. Detta för att likviditetsbehoven ska kunna planeras i båda kommuner.

Nackdelen är att upplägget är administrativt omfattande, till exempel genom att all VA-ekonomi som berör Hörby ska vidarefaktureras och därmed atteras och bokföras i två kommuner.

Månadsuppföljning (se Bilaga C)

Förslag föreligger på en struktur för månadsrapportering till den gemensamma nämnden som också kan vidare rapporteras till respektive kommunstyrelse.

För mer bakgrund och ytterligare detaljer, se Bilaga C.

Följande kvaliteter är ambitionen att månadsrapporten ska leva upp till:

- Relevant struktur för vatten- och avloppsverksamheterna (verksamhetens art och struktur)
- Samordnad struktur för båda VA-kollektiv; Höör och Hörby (jämförbarhet)
- Rimlig bredd och detaljnivå för en nämnds behov (uppföljning)
- Ska kunna utgöra bilaga/underlag till rapporteringen till kommunstyrelsen inom respektive kommun.

Månadsuppföljningen sker av intäkter och kostnader och ska vidare rapporteras till respektive kommunstyrelse. Av denna anledning baseras månadsrapporten på redovisningen i respektive kommuns ekonomisystem och måste därför upprättas efter att Hörby kommun har bokfört månads fakturor från Höörs kommun.

Observera att föreslagen månadsrapport är mer detaljerad än vad som normalt förekommer. Detta motiveras av att nämnden är en specialnämnd samt att det är en samverkansorganisation.

Årsrapport för Mittskåne Vatten och de båda VA-kollektiv (särredovisning, se Bilaga D, E och F)

Förslag föreligger på en struktur för årsrapport för Mittskåne Vattens VA-verksamhet som helhet och en struktur för årsrapport (särredovisning) för respektive VA-kollektiv (Höör och Hörby). Vidare återfinns förslag till struktur för tertialrapport.

För mer bakgrund och ytterligare detaljer, se Bilaga D, E och F.

Följande kvaliteter är ambitionen att årsrapporten ska leva upp till:

- Relevant struktur för vatten- och avloppsverksamheterna (verksamhetens art och struktur)
- Anpassad till kraven i vattentjänstlagen (särredovisning).
- Kunna användas för kommunikation till fastighetsägarna (tillgänglighet)
- Fastställas av respektive kommunfullmäktige (vattentjänstlagen)
- Utgöra underlag för taxe-beslut i respektive kommunfullmäktige (beslutsunderlag)
- Möjliggöra jämförelser mellan VA-kollektiven: Höör och Hörby (uppföljning, utvärdering)

Gemensamma redovisningsprinciper för VA (se Bilaga G)

Förslag föreligger avseende vissa gemensamma redovisningsprinciper för vatten- och avloppsverksamheterna.

Områden som principerna som tar upp är:

- Intäkter från VA-taxan, överuttag och 3-års principen
- Anläggningsavgifter
- Investeringsfond
- Materiella anläggningstillgångar
- Finansiella intäkter och kostnader
- Fördelning av gemensamma kostnader

För mer bakgrund och ytterligare detaljer, se Bilaga G.

Målet är att kommunstyrelsen i respektive kommun, Höör och Hörby, ska fastställa samma redovisningsprinciper för VA i båda kommunerna. Detta för att skapa jämförbara VA-ekonomier och ett enhetligt förhållningssätt gentemot abonnenterna samt enhetliga planerings- och kalkylförutsättningar för tjänstemännen. Förslaget till redovisningsprinciper behandlar bara ett urval av principer. Dessa är utvalda då de är särskilt viktiga för en VA-verksamhet. I övrigt tillämpas respektive kommuns redovisningsprinciper.

Övriga frågor

Ekonomers tillgång till ekonomisystem

För att möjliggöra effektiv rapportering till nämnd, säkerställa kvalitet samt skapa möjligheter att "täcka upp" för varandra är det viktigt att ansvariga ekonomer i Höör och Hörby får någon form av access till den andra kommunens ekonomisystem. Detta för att kunna ta fram information, sammanställa rapporter och stämma av redovisningen.

Investeringsanslag

Enligt avtal beslutar respektive kommun om investeringar och deras finansiering. Höör och Hörby har idag olika processer för beslut och genomförande av investeringar. För en effektivare hantering förordar nämnden att verksamheten även från Hörby tilldelas ramanslag baserat på en projektlista, där nämnden är bemyndigad att igångsätta projekt inom tilldelad totalram.

Intern kontroll

Mittskåne Vatten bör upprätta årliga internkontrollplaner med syfte att kontrollera att inkomster och utgifter redovisas på rätt VA-kollektiv. Utfallet bör årligen rapporteras till respektive kommunstyrelse.